

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ ๑) เพื่อศึกษาพุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) และ ๓) เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับพุทธวิธีในการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ประกอบด้วย พระสงฆ์และฆราวาสจำนวน ๑๒ รูป/คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๕.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ พบว่าในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นมีหลักสำคัญที่เกี่ยวกับการเผยแผ่ กล่าวโดยสรุป คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น โดยหลักแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยหลักปริยัติ คือ หลักว่าด้วยการกล่าวสอนโดยทั่วไปเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เช่น การเทศนา การปาฐกถาธรรม การอภิปรายธรรม และการบรรยายธรรมเหล่านี้เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทางทฤษฎี ๒) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยหลักปฏิบัติ คือ หลักว่าด้วยการสอนวิธีปฏิบัติสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นหลักที่เกี่ยวกับวิถีทางในการหลุดพ้นจากกิเลสตามสภาวะธรรมที่เป็นอยู่โดยความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไปตามพระพุทธศาสนา เช่นนี้เรียกว่า เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทางปฏิบัติ

๕.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการเผยแผ่

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีเทคนิคที่หลากหลายที่นำมาใช้เป็นวิธีในการเชื่อมโยงธรรมะต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุป คือ เทคนิคที่สำคัญประการแรก คือ การหยิบยกประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์การเมือง หรือสิ่งต่างๆ ที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนย่อมเป็นหนทางที่ดี และง่ายที่สุดในการจูงใจ

ชักจูงให้ผู้ฟังสนใจในธรรมะที่กำลังบรรยาย
โดยเมื่อประยุกต์แล้วต้องน้อมนำเข้าสู่หลักและวิธีในการแก้ไขปัญหาซึ่งประกอบด้วย
การนำหลักธรรมมาแสดงเป็นเหตุเป็นผล หาเหตุที่มา วิธีการแก้ไข
รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวอีก

ซึ่งทั้งหลายที่กล่าวมาจะประสบความสำเร็จต่อเมื่อมีปัจจัยในตัวผู้บรรยายธรรมหรือ
ผู้เผยแผ่เข้ามาประกอบว่า ผู้เผยแผ่มีบุคลิกภาพน่าเคารพ น่าเชื่อถือ น่าเชื่อถือประการใด
วัตรปฏิบัติเหมาะสมแก่การเผยแผ่มากน้อยเพียงใด

สภาวะทางสติปัญญา/อารมณ์/การรับรู้ของผู้ฟังเป็นปัจจัยที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ทำให้ผู้
เผยแผ่ต้องพิจารณาถึงเนื้อหาสาระที่นำมาบรรยายว่า เหมาะสมหรือไม่ เช่น เด็กอายุ ๕-๑๐
ขวบกลับบรรยายธรรมะชั้นสูงว่าด้วย สติปัฏฐาน ๔ หรือวิปัสสนาภูมิ ๖
เห็นว่าเป็นการไม่เหมาะสมที่เหมาะสมควรเป็นธรรมะเบื้องต้นที่เข้าใจง่าย เช่น เบญจศีล เบญจธรรม
หรือพรหมวิหารธรรม เป็นต้น

ด้านการใช้ลีลา ลูกเล่น กลอุบาย เล่นคำ อุปมา อุปมัย โคลงฉันท์ กาพย์
กลอนเห็นว่าเป็นเรื่องความชำนาญสั่งหัดในส่วนบุคคลของผู้เผยแผ่ที่ไม่จำเป็นต้องมีก็ได้
หากแต่ถ้าขาดจะทำให้การเผยแผ่ขาดสีสัน ความสนุกสนาน ราบเรียบเกินไปไม่ดึงดูดผู้ชม
ดึงดูดใจผู้ฟัง ผู้บรรยายจึงต้องศึกษาสิ่งเหล่านี้ไว้บ้าง
เพื่อเป็นเครื่องมือในการชักจูงใจผู้ฟังเข้าหาพระธรรมคำสอนที่เป็นแก่นแห่งพระพุทธศาสนาโดยแท้

๕.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับพุทธวิธีการเผยแผ่

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับพุทธวิธีการเผยแผ่ พบว่า
หลักสำคัญที่สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้เป็นหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
กล่าวโดยสรุปได้ คือ พระพุทธเจ้าทรงแบ่งวิธีการเผยแผ่เป็น ๓ ด้านใหญ่ ได้แก่
ด้านตัวผู้สอนและผู้ฟัง กล่าวคือ
ผู้ที่ทำการสอน/เผยแผ่นั้นต้องประกอบด้วยคุณสมบัติที่เพียบพร้อมในด้านการสอน คือ มีศีลธรรม
ความรู้ เข้าใจในหลักธรรมทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ มีจริยวัตรที่งดงามน่าเลื่อมใส
น่านับถือเชื่อถือ ส่วนผู้ฟังต้องมีวุฒิภาวะทั้งด้านอารมณ์ ความคิด สติปัญญา
สอดคล้องกับหลักธรรมที่แสดงอายุน้อย หลักธรรมต้องง่าย อายุมากหลักธรรมต้องลึกซึ่งไปตามกัน
ด้านเนื้อหาสาระแห่งธรรม โดยทั่วไปต้องมีการบรรยายจากง่ายก่อนแล้วค่อยๆ ยากเพิ่มขึ้นไป เรียกว่า
บรรยายไปตามลำดับไม่รัดชั้นตอน เนื้อหาต้องถูกต้องตามหลักพระไตรปิฎก
ไม่ขัดแย้งกันหลักธรรมที่ทรงแสดงไว้ โดยอาจใช้วิธีการสอน แบบสนทนา แบบบรรยาย
แบบตอบปัญหา หรือแบบวางข้อบังคับ ก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่ชักนำไป ด้านกลวิธี
และอุบายประกอบการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ ซึ่งประกอบด้วย การนำอุทาหรณ์ การเปรียบเทียบ
การใช้อุปกรณ์ในการสอน การทำเป็นตัวอย่าง การเล่นภาษา ยกตัวอย่างบุคคลสำคัญ
และการให้รางวัลหรือการลงโทษ ล้วนแล้วแต่เป็นอุบายหลอกล่อใจเพื่อชักจูงเข้าเนื้อหาสาระแห่งธรรม
เป็นการเพิ่มศิลปะลูกเล่นให้น่าสนใจ เป็นอุบายเปิดใจให้ยอมรับก่อนแล้วจึงนำธรรมเข้ามาสอดแทรก

ระคนปนกัน ผูกประสานเป็นเรื่องราว

ซึ่งทำให้การเผยแพร่สำเร็จในการสานต่อพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจนถึงปัจจุบัน

๕.๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ พบว่า การสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์มีหลักสำคัญในการสื่อสารซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุป ได้ดังนี้

๑. การสื่อสาร คือ

กระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกิดขึ้นโดยการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ส่งสารผ่านสื่อหรือช่องทางต่างๆ ไปยังผู้รับสารโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การสื่อสารโดยทั่วไปจึงประกอบด้วยองค์ประกอบ ๕ ประการ ดังนี้

๑) ส่งสาร (Sender) หรือผู้สื่อสาร (Communicator) หรือแหล่งสาร (Source)

เป็นแหล่ง หรือต้นทางหรือผู้ที่นำเรื่องราวข่าวสาร ความรู้ ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อส่งไปยังผู้รับซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มชนก็ได้ ผู้ส่งนี้จะเป็นบุคคลเพียงคนเดียว กลุ่มบุคคลหรือสถาบันต่าง ๆ ก็ได้

๒) เนื้อหา (Message) ได้แก่ เรื่องราวที่ส่งออกมาจากผู้ส่งสาร เช่น ข่าวสารความรู้ ความคิดเห็น บทเพลง ภาพ ฯลฯ เพื่อให้ผู้รับสารได้รับข้อมูลเหล่านี้

๓) สื่อหรือช่องทางในการนำสาร (Medium or Channel) หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยถ่ายทอดข้อมูลและเหตุการณ์ต่าง ๆ จากผู้ส่งสารไปยังผู้รับ เช่น วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์

๔) ผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย (Receiver or Target Audience) ได้แก่ ผู้รับเนื้อหาเรื่องราวจากแหล่งหรือจากการที่ผู้ส่งสารส่งมา ผู้รับสารอาจเป็นบุคคล กลุ่มชน หรือสถาบันก็ได้

๕) ปฏิกริยาสนองกลับ (Feedback) เมื่อผู้ส่งสารส่งข้อมูลไปยังผู้รับสาร ผลที่เกิดขึ้นคือ การที่ผู้รับอาจมีความเข้าใจหรือไม่เข้าใจ ยอมรับหรือปฏิเสธพอใจหรือไม่พอใจและเมื่อเกิดผลกระทบทางใดทางหนึ่งขึ้น ก็จะทำให้ผู้รับสารส่งข้อมูลกลับมายังผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นคำพูดโต้ตอบ หรือการแสดงความคิดเห็น หรือการไต่ถามทาง เช่น แสดงอาการง่วงนอน ประหม่อ ยิ้ม พยักหน้า เป็นต้น เพื่อให้ผู้ส่งสารทราบว่า

ผู้รับสารมีความพอใจหรือมีความเข้าใจในความหมายของข้อมูลที่ส่งไปหรือไม่

๒. วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร มีหลายประการจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑) เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) ในการทำการสื่อสาร ผู้ทำการสื่อสารควรมีความต้องการที่จะบอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารได้รับทราบ

๒) เพื่อสอนหรือให้การศึกษา (Teach or Education) ผู้ทำการสื่อสารอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อจะถ่ายทอดวิชาความรู้ เพื่อให้ผู้รับสารได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้น

๓) เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (Pleasure of Entertain) ผู้ทำการสื่อสารอาจ ใช้วัตถุประสงค์ในการสื่อสารเพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิงแก่ผู้รับสาร โดยอาศัยสารที่ตนเองส่งออกไป

๔) เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or Persuade) ผู้ทำการสื่อสารอาจใช้วัตถุประสงค์

ประสงค์ใน

การสื่อสารเพื่อให้ข้อเสนอแนะหรือชักจูงใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสารและอาจชักจูงใจให้ผู้รับสารมีความคิดคล้อยตามหรือยอมปฏิบัติตามการเสนอแนะของตน

๕) เพื่อเรียนรู้ (learn) วัตถุประสงค์นี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้รับสาร การแสวงหาความรู้ ของผู้รับสาร โดยอาศัยลักษณะของสาร

๖) เพื่อกระทำหรือตัดสินใจ (Dispose or Decide) ในการดำเนินชีวิตของคนเรามีสิ่งหนึ่งที่ต้องกระทำอยู่เสมออีก คือ การตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจนั้นอาจได้รับการเสนอแนะหรือชักจูงใจให้กระทำ

๓. การสื่อสารตามแนวคิดของเดวิด เค เบอร์โล ตามแบบจำลองการสื่อสาร S M C Rสามารถสรุปได้ว่า ผู้ส่งสาร (Source or S) คือผู้เริ่มต้นการสื่อสารทำหน้าที่ในการเข้ารหัสซึ่งผู้ส่งสารจะทำหน้าที่ในการสื่อสารได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติต่าง ๆ ดังนี้

๑) ทักษะในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการพูด การเขียน ความสามารถในการคิดและการใช้เหตุผล

๒) ทักษะคิด หมายถึง วิธีการที่บุคคลประเมินสิ่งต่างๆ โดยความเอนเอียงของตนเองเพื่อที่จะเข้าถึงหรือเป็นการหลีกเลี่ยงสิ่งนั้นๆ

๓) ความรู้ หมายถึง ความรู้ของผู้ส่งสาร ในเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ บุคคลหรือกรณีแวดล้อมของสถานการณ์การสื่อสารในครั้งหนึ่งๆ ว่ามีความแม่นยำหรือถูกต้องเพียงไร

๔) ระบบสังคม ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของการสื่อสารของบุคคล เพราะบุคคลจะขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคมที่ตนเองอยู่ร่วมด้วย

๕) ระบบวัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นของตัวมนุษย์ในสังคม และเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสื่อสารด้วย

สารมีคุณสมบัติ ๓ ประการคือ ๑) รหัสของสาร (Message Code) ๒) เนื้อหา (Content) และ ๓) การจัดสาร (Treatment) คือ วิธีการที่ผู้ส่งสารเลือกและจัดเตรียมเนื้อหาของสาร เช่น การใช้ภาษา ไวยากรณ์ ศัพท์ รวมถึง คำถาม คำอุทาน ความคิดเห็น เป็นต้น สารที่ถูกจัดเตรียมไว้ดี จะทำให้เกิดการรับรู้ความหมายในผู้รับสารได้ ส่วนช่องทาง (Channel or C) ช่องทางซึ่งเป็นพาหนะนำสารไปสู่ผู้รับสาร และตามที่เสนอของเบอร์โล

ทางติดต่อหรือช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทรับรู้ความรู้สึกทั้ง ๕ ประการของมนุษย์ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส ประการสุดท้ายในด้านของผู้รับสาร (Receiver or R) นั้น ก็จำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ๕ ประการ เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร คือ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ ระบบสังคมและระบบวัฒนธรรม

๔. การสื่อสารตามแนวคิดของอริสโตเติล การสื่อสารโดยการพูดนั้น อริสโตเติลสรุปได้ว่ามีองค์ประกอบสำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ผู้พูด (Speaker) คำพูด (Speech) และผู้ฟัง (Audience) และการพูดจะประสบผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อองค์ประกอบแต่ละตัวมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยให้การพูดประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้พูดจะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี (Good

Personalities) คำพูด (Speech) จะต้องมีความน่าเชื่อถือ (Logic) และสำหรับในตัวผู้ฟังนั้น ผู้ฟังจะคล้อยตามคำพูดหรือปฏิบัติตามคำพูดมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก (Emotion of Feeling) ที่ถูกเร้าจากคำพูดของผู้ส่งสาร (Emotion)

๕.๑.๕ รูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

1. รูปแบบที่ใช้ในการเผยแผ่ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ท่านเป็นพระมหาเถระผู้ทรงภูมิความรู้ เชี่ยวชาญในหลักพระไตรปิฎก เป็นพระมหาเถระที่มีความสามารถในการเผยแผ่ และเป็นแบบอย่างของพระนักเผยแผ่ในสมัยปัจจุบัน

ท่านมีรูปแบบและเทคนิควิธีเสนอหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ประยุกต์ให้เหมาะสมกับสังคมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจึงสามารถสรุปหลักที่เป็นรูปแบบ ๓ วิธี คือ

1) นำเสนอโดยตรง (ตามความเป็นจริง) คือ

การนำเสนอโดยเสนอไปตามข้อเท็จจริงที่เป็นอยู่โดยลักษณะที่ไม่มีการปรุงแต่งในเนื้อหาสาระใจความสำคัญแห่งเนื้อหา กล่าวโดยย่อก็คือ ความเป็นจริงมีอยู่เช่นไร ก็ถ่ายทอดออกมา

2) นำเสนอโดยเชื่อมโยงกับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การหยิบยกเรื่องจริงสถานการณ์จริงมาประกอบการบรรยายธรรมเพราะเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริงเป็นสิ่งที่คนสนใจอยู่แล้ว เมื่อหยิบยกมาพูด ทำให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น

3) นำเสนอโดยยกบุคคลตัวอย่างมาประกอบ คือ การยกตัวอย่างของบุคคลที่ประสบความล้มเหลว ความกลัว ความผิดหวัง ปัญหาและอุปสรรคในชีวิต ภายหลังกลับต่อสู้และเอาชนะปัญหาและอุปสรรคนั้นไปได้ ซึ่งเรื่องที่น่าสนใจมาเป็นอย่างดี บางครั้งก็เป็นเรื่องในชาดก เรื่องในอดีตที่น่าสนใจ ที่มีคติเตือนใจแฝงแถมคิดไว้ในตัว บุคคลตัวอย่างที่มีชื่อเสียงเป็นที่เคารพและเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ทั้งยังมีชีวิตอยู่หรือได้เสียชีวิตไปแล้ว บุคคลเหล่านั้นมีการดำเนินชีวิตอย่างไรใช้ธรรมะอะไร

๒. วิธีการและเทคนิคที่ใช้ในการเผยแผ่ของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ท่านเป็นมีรูปแบบในการนำเสนอพระพุทธศาสนาออกสู่สายตาทั้งพระสงฆ์และประชาชน โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการนำเสนอท่านใช้บ่อย ๓ วิธี คือ

๑) การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบกับอุปมาอุปมัย คือ

การเสนอธรรมหรืออธิบายธรรมเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้จินตนาการได้ชัดเจนมองเห็นภาพตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งในหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์และเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย คราว สังคม ประเทศชาติ

๒) การนำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ คือ อธิบายธรรมะไปตามลำดับขั้นตอน มีเหตุผล บางครั้งอาจยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน หรือสุภาษิต

คติธรรม คำกลอน เน้นที่เนื้อหาสาระเป็นสำคัญ โดยการยกอุทาหรณ์ เล่านิทาน นั้นก็เพื่อเป็นตัวอย่างประกอบความเข้าใจของผู้ฟัง อีกทั้งเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้ฟัง ก่อนที่จะนำเข้าสู่หลักธรรม

๓) การใช้สำนวนพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำคม โคลง บทกลอน คือ การเสนอธรรมโดยคติธรรม ได้ชี้ให้เห็นว่า ความจริงของการดำเนินชีวิตมนุษย์ในหลากหลายด้าน เช่น กรรม ความกตัญญูการคบหา ปัญญา ความสามัคคี วาจา และเรื่องทั่วไป จึงเป็นแรงบันดาลใจของนักปราชญ์ทั้งหลายในสังคม ที่อยากจะปลุกฝังความดีงามให้เกิดขึ้นในหมู่คณะ จึงได้แต่งเป็นบทกลอนและคติธรรม แลวนำมาเผยแพร่ในสังคม ในเทศกาลงานบุญหรือวันสำคัญต่าง ๆ ถือว่าเป็นการสอดแทรกสาระที่สำคัญต่อเยาวชนเป็นอย่างมาก

เพราะคุณธรรมจริยธรรมเหล่านี้ต้องได้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันตลอดไป

และสอนให้คนได้รู้คุณค่าของคติธรรมคำกลอนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

และให้ซึมซับเข้าใจในใจของเยาวชนเสมอ ทั้ง ๓

วิธีนั้นว่าเป็นวิธีการที่จัดได้ว่าเป็นวิธีที่ทันสมัยมากที่สุดเพราะทำให้การเทศน์ บรรยายธรรมของท่านมีน้ำหนักเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ได้พบได้ฟัง

๕.๑.๖ ความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับพุทธวิธีในการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับพุทธวิธีในการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับพุทธวิธีในการสื่อสาร

พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

มีรูปแบบและแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ทำให้ผู้ฟังมีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้ง (สันติสนา) จูงใจ (สมาทปนา) หาญกล้า (สมุตเตชนา) ราเริง (สัมปหังสนา) มากขึ้น ไม่สับสนวุ่นวาย มีเหตุผล มีเนื้อหาสาระดี มีมุมมองให้แง่คิด สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ โดยการยกอุทาหรณ์และเล่านิทาน เปรียบเทียบด้วยข้ออุปมาอุปไมย การใช้วิธียกตัวอย่างบุคคล การใช้วิธีการแทรกเรื่องทำให้มีอารมณ์ขัน การใช้ภาษาง่าย ๆ เหมาะสมกับผู้ฟังมานำเสนอ ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางที่ใช้จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของท่าน จึงเป็นการเผยแผ่พุทธธรรมที่สอดคล้องกับพุทธวิธีในการสื่อสารที่ผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจหาญกล้า ราเริง หรือ ชี้ชัด เชิญชวน คึกคัก เบิกบาน อย่างแท้จริง

2. ความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสอดคล้องระหว่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) กับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

สามารถจำแนกโดยทฤษฎีการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ออกได้ ๒ ประการ ดังนี้

๒.๑ ความสอดคล้องหลักทฤษฎีการสื่อสารของอริสโตเติล

๑) ผู้พูด (Speaker) ในฐานะที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นผู้ส่งสาร กล่าวคือ เผยแผ่ธรรมไปสู่ผู้รับสารคือผู้ฟังทั่วไปนั้น คุณสมบัติที่โดดเด่นของท่านคือ มีความรู้รอบด้าน ทั้งคัมภีร์โลกและคัมภีร์ธรรม เป็นเปรียญธรรม ๖ ประโยค เป็นนักคิด นักเขียนประพันธ์ กอปรด้วยคุณสมบัติของนักเผยแผ่ที่เรียกว่า “กัลยาณมิตร” มีจริยาวัตรตรงงาม สมณสาธูปเรียบร้อย ใครได้เห็นก็อยากกราบ ใครได้ทราบก็อยากไหว้ อาจกล่าวได้ว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ดี มีความสามารถดี และความประพฤติดี ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การเผยแผ่ของท่านประสบความสำเร็จอย่างสูง

๒) คำพูด (Speech) ภาษาที่พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) ใช้ในการสื่อสารนั้น เป็นภาษาที่เรียบง่าย เป็นภาษาชาวบ้าน มีความไพเราะชวนฟัง น่าติดตาม เนื้อหามีลักษณะเป็นธรรมะล้วน ๆ มีการเรียบเรียงหรือกำหนดโครงสร้างก่อนการสื่อสารเสมอ ตลอดจนวิธีการเผยแผ่นั้น ท่านก็ได้ยึดหลักการสื่อสารตามแนวทางพุทธวิธีในการสอนเป็นแบบอย่างดังเช่น ปาฐกถา-บรรยาย เทศนาธรรม เป็นต้น

๓) ผู้ฟัง (Audience) ในส่วนของกลุ่มผู้รับสารหรือผู้ฟังนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของวัยผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุมากกว่า เพราะคนกลุ่มนี้ผ่านวัยชีวิตมามากแล้ว ย่อมต้องการความสงบทางใจมากเป็นพิเศษและความสงบที่ว่่านั้นก็คือการได้ฟัง ได้อ่าน ได้คิด และได้ปฏิบัติในเรื่องของธรรมะ ซึ่งในฐานะของผู้ส่งสารนั้นถือว่า พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นพระมหาเถระรูปหนึ่งที่เพียบพร้อมด้วยคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว

ดังนั้น หลักการ วิธี รูปแบบ และเทคนิคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) จึงสอดคล้องกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ โดยอาศัยแนวทฤษฎีการสื่อสารของอริสโตเติลที่เรียกว่า ผู้พูด (Speaker) คำพูด (Speech) และผู้ฟัง (Audience) อย่างแท้จริง

๒.๒ ความสอดคล้องหลักทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โล

๑) ผู้ส่งสาร (Sender) พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) เป็นผู้ส่งสารที่ประกอบด้วยคุณลักษณะ มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการสื่อสาร มีความคิดสร้างสรรค์ มีวัฒนธรรมถูกต้อง มีจริยาวัตรตรงงาม เป็นนักคิด นักเขียนประพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ส่งสารตามทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โลที่กล่าวว่า ผู้ส่งสาร ต้องมีลักษณะ ได้แก่ เป็นผู้ที่มีเจตนาแน่วแน่ที่จะให้ผู้อื่นรับรู้ความประสงค์ของตน เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในเนื้อหาและเรื่องราวที่ตนประสงค์จะสื่อสารกับผู้อื่น และเป็นผู้มีความพยายามที่จะเข้าใจความสามารถและความพร้อมในการรับสารของผู้ตนสื่อสารด้วย

๒) สาร (Message) พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีการจัดเตรียมสาร คือ สิ่งที่จะเผยแผ่ หรือเทศนาที่ต้องเตรียมเนื้อหาสาระ จัดทำโครงสร้าง และการจัดสรรการนำเสนอเผยแผ่ซึ่งสอดคล้องกับกับผู้ส่งสารตามทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โลที่กล่าวว่า สาร ต้องมีลักษณะ คือ รหัสของสาร ก็คือ ภาษา (Language) หรือสัญลักษณ์

หรือสัญญาณที่มนุษย์คิดขึ้นเพื่อใช้แสดงออกแทนความคิด เนื้อหาของสาร (Message Codes) มีความหมายครอบคลุมความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ที่มนุษย์ต้องการจะถ่ายทอดแลกเปลี่ยนเพื่อ ความเข้าใจร่วมกัน และการจัดสาร (Message Treatment) คือ การตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหา องค์ประกอบของการจัดสารก็คือ รหัสและเนื้อหา โครงสร้างของการจัดสารก็คือ การเรียบเรียงรหัสและเนื้อหา

๓) ช่องทาง (Channel) พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

มีช่องทางในการเผยแผ่การนำเสนอธรรมอย่างหลากหลาย เช่น ปาฐกถา บรรยาย พระธรรมเทศนา หนังสือธรรมะ ปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่างซึ่งสอดคล้องกับ ช่องทาง ตามทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โลที่กล่าวว่า การรับสารจากผู้ส่งสาร โดยผ่านช่องทางหรือประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง คือ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การลิ้มรสและการได้กลิ่น

๔) ผู้รับสาร (Receiver) พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

จะพิจารณาก่อนการนำเสนอธรรมเสมอว่าจะนำเสนอธรรมกับใคร ระดับไหน มีสมาธิสติปัญญามากน้อยเพียงใดในการรับธรรมะ มีความสนใจในธรรมะ ทศนคติในธรรมะ และระบบสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับพระพุทธ ศาสนาของผู้ฟังซึ่งสอดคล้องกับ ผู้รับสาร ตามทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โลที่กล่าวว่า ผู้รับสารต้องประกอบด้วย ทักษะของการสื่อสารการเข้ารหัส การถอดรหัส ทศนคติ ความรู้ และระบบสังคมวัฒนธรรม

ดังนั้น หลักการ วิธี รูปแบบ

และเทคนิคในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

จึงสอดคล้องกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

โดยอาศัยแนวทฤษฎีหลักทฤษฎีการสื่อสารของเบอร์โลที่เรียกว่า ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีหลักการ

วิธี รูปแบบ

และเทคนิคสอดคล้องอย่างชัดเจนกับพุทธวิธีในการสื่อสารและการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์

ส่งผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีประสิทธิภาพและสำเร็จผลตามต้องการ

จนเป็นที่สรรเสริญทั้งในหมู่นักเผยแผ่ นักเทศน์ และนักฟัง คือ

พุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๕.๒ อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบ

เทคนิคและวิธีการนำเสนอพระพุทธศาสนาของพระเดชพระคุณพระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท)

เป็นรูปแบบการนำเสนอโดยตรงหรือโดยอภินิหารเนื้อหาธรรม

ส่วนหนังสือธรรมะสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุขญา โรจนปาโณ (ยาสุกแสง)¹ ได้วิจัยเรื่อง

“บทบาทของพระมหาโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”พบว่า พระมหาโมคคัลลานเถระมีบทบาทและวิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญใน ๓ ด้าน คือ ๑.

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระมหาโมคคัลลานเถระได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะการให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา

การสนทนา การตอบปัญหาข้อข้องใจ

การแสดงฤทธิ์โดยรับสนองพุทธบัญชาให้ไปปราบผู้เป็นมิถิลาทมิฬ

การเป็นสมณทูตในเทวโลกและยมโลก แล้วนำเรื่องราวเหล่านั้นมาบอกแก่ชาวโลก

และการแสดงธรรมแก่พุทธบริษัทและบุคคลทั่วไป ๒. ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ

พระมหาโมคคัลลานะมีความใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้าโดยได้รับตำแหน่งเป็นพระอัครสาวกเบื้องซ้ายและ

ตำแหน่งเอตทัคคะในด้านมีฤทธิ์มาก และท่านยังเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้ความอนุเคราะห์

รวมทั้งเป็นผู้ประสานความสามัคคีในภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์และสังฆมณฑล

นอกจากนี้ท่านยังได้เป็นสมณทูตผู้คอยเชื่อมประสานความสัมพันธ์โลกทั้ง ๓ คือ มนุษย์โลก เทวโลก

และยมโลกและ ๓. ด้านการรักษาพระธรรมวินัย

พระมหาโมคคัลลานะได้รักษาพระธรรมวินัยไว้ทั้งในส่วนของการรักษารูปธรรมและวิปัสสนาธรรม

และหลังจากบรรลุโลกุตตรธรรมแล้วท่านได้อบรมสั่งสอนศิษย์ทั้งหลายให้ประพฤติปฏิบัติตามธรรมอัน

สมควรแก่ธรรม จนกระทั่งบรรลุญาณุตตรญาณทัสสนะคือ

รู้อย่างเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นตามความเป็นจริง

การนำเสนอของท่านเป็นการนำเสนอโดยอ้อมหรือโดยประยุกต์สอนให้เข้ากับสถานการณ์หรือกับยุคส

สมัยปัจจุบันมากกว่า เป็นการผสมผสานระหว่างเนื้อหาการสอนทางพระพุทธศาสนา

กับการชี้ให้เห็นปัญหาของสังคม

พร้อมทั้งชี้แนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอแนะไว้ด้วยประการหนึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พระมหาบุญเลิศ ธมมทสฺสี (โอฐฐุ)² ได้วิจัยเรื่อง “วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ

พระราชวิทย์าคม (หลวงพ่อดุณ ปรีสุทโธ)” พบว่า

หลวงพ่อดุณท่านเป็นพระที่ประชาชนศรัทธาเคารพนับถือเป็นอย่างมาก

เพราะท่านประสบความสำเร็จในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสนทนา หรือตอบปัญหา

หรือว่าการใช้สื่อสัญลักษณ์คือ การเคาะหัวแทนการประพรมน้ำพุทธมนต์ และวัตถุมงคล

การฝังตะกรุด จะมีคนทุกระดับเข้าไปหาท่านมิได้ขาด

โดยเฉพาะนักข่าวหรือสื่อมวลชนจะติดตามเสนอข่าวสารของท่านอยู่เสมอไม่ว่าท่านจะพูดอะไร

คำพูดนั้นมักเป็นที่สนใจกันเป็นอย่างมาก

มีเรื่องที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของท่านได้ทุกแขนงทุกสาขาวิชาแต่ที่น่าสนใจมากคือ

¹พระมหาสุญา โรจนปาโณ (ยาสุกแสง),

“การศึกษาบทบาทของพระมหาโมคคัลลานเถระในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”,

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐). หน้า ๑๒๓.

²พระมหาบุญเลิศ ธมมทสฺสี (โอฐฐุ), “ศึกษาวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระราชวิทย์าคม

(หลวงพ่อดุณ ปรีสุทโธ)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาธรรมนิเทศ), (บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๙๗.

การศึกษาเปรียบเทียบ

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของท่านกับพระเถระทั้งหลายที่มีลักษณะเด่นแตกต่างกันและเหมือนกัน เรื่องอิทธิพลของการใช้สื่อสัญลักษณ์คือ วัตถุมงคล คาถาอาคม ตะกรุด

และการเคาะศีระสะแทนการประพรมน้ำพุทธมนต์ในสังคมปัจจุบัน

และการสงเคราะห์ประชาชนโดยการบริจาคสร้างสาธารณประโยชน์

ซึ่งเป็นงานที่ท่านอุทิศชีวิตทำเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติ

เน้นการส่งเสริมให้คำสอนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตในปัจจุบัน ทั้งในส่วนของตนเอง

และครอบครัวให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด โดยท่านชี้ให้เห็นเหตุปัจจัยหรือปัญหาที่เกิดขึ้น

พร้อมให้แนวคิดหรือเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องที่ยังบกพร่องกันอยู่

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมสอดคล้องกับงานวิจัยของพระวุฒิกรณ วุฒิกรณ

(พรมพิมพ์)³ ได้วิจัยเรื่อง “เทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)

จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชวรมณีมีจุดเด่น คือ

มีเนื้อเรื่องบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอ โดยใช้ภาษารวมสมัย ฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลึกซึ้ง ชัดเจน

โดยสามารถสรุปประเภทเนื้อหาของพุทธธรรมได้ ๔ ประเภท คือ ๑.

เนื้อหาประเภทพัฒนาจิตใจเพื่อชีวิตที่ดีงาม ๒. เนื้อหาประเภทบูรณาการและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๓. เนื้อหาประเภทพระธรรมเทศนา และ ๔. เนื้อหาประเภทวิชาการ

จากการศึกษาวิจัยหนังสือและผลงานของพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) จำนวน ๔๒

เรื่องพบว่าพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) ท่านมีเทคนิค และวิธีการนำเสนอพุทธธรรมที่เด่นชัด

๖ วิธี คือ ๑. นำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ ๒.

นำเสนอโดยวิธีการยกอุปมาเปรียบเทียบ ๓. นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต ประชญา

คำคม โคลง บทประพันธ์ และบทกลอน เป็นต้น ๔.

นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ๕.

นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยายและ ๖.

นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน

ผลการสำรวจทัศนคติของพระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มที่มีต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของ

พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) ปรากฏว่า

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งและเห็นด้วยต่อบุคลิกลักษณะ เนื้อหาพุทธธรรม

และเทคนิควิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) ที่นำเสนอ

และมีความพอใจอยู่ในระดับดีมากต่อการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)

ในปัจจุบัน หนังสือสองเรื่องที่พระภิกษุสามเณรทั้งสองกลุ่มอ่านมากกว่าครั้งคือ

เรื่องปลูกปลูกใจยามวิกฤตและพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์สอดคล้องกับงานวิจัยของ

³พระวุฒิกรณ วุฒิกรณ(พรมพิมพ์), “ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาธรรมนิเทศ), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๐๗.

พระมหาสัญญา ปญฺญาวิจิตโต (โปรงใจ)⁴ ได้วิจัยเรื่อง

“รูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กญฺจนิโก “หลวงตา” – “แพรวเอื้อไม้มั”)” จากการศึกษาพบว่า ท่านได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเทศน์มหาชาติ และการเทศน์ธรรมวัตรตามแบบประเพณีโบราณดังกล่าว

มาเป็นการเทศน์มหาชาติแบบประยุกต์และนำเข้าสู่การปาฐกถาธรรม-บรรยายธรรม อภิปราย ได้ว่าที่ และการสนทนาธรรมแบบร้อยแก้ว เป็นต้น นอกจากนี้ ยังใช้การเผยแผ่พุทธธรรมผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ

เช่น วิทยูทูปกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร แดงบันทึก เสียง และจัดพิมพ์หนังสือธรรมะออกเผยแผ่ เป็นต้น โดยมีจุดมุ่งหมายคือ มุ่งที่จะให้ผู้ฟังที่มี โลกะ โทสะ โมหะ ก็ให้หายจาก โลกะ โทสะ โมหะ ลงบ้าง ผู้ฟังที่มีความทุกข์ก็ให้คลายจากความทุกข์บ้าง ผู้ฟังที่มีความประพฤติไม่ดีอย่างใดอย่างหนึ่งก็ให้เลิก ลด ละได้ หรือผ่อนให้คลายลงได้

โดยเฉพาะวรรณกรรมเรื่องสั้นสะ ท่อนให้เห็นค่านิยมและปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยสมัยนั้น ท่านได้ให้คำแนะนำและเสนอความคิดเห็นเชิงแก้ไขปรับปรุงในเรื่องต่าง ๆ

ชักจูงโน้มน้าวจิตใจบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูก ต้องตามหลักพุทธธรรม

และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว

ส่งเสริมให้เกิดความสงบสุขในสังคม และส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในเรื่อง ต่าง ๆ

ที่สังคมไทยยังบกพร่อง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท) มีรูปแบบวิธีการสื่อสารสอดคล้องกับการสื่อสารตามหลักนิเทศศาสตร์ กล่าวคือ ในฐานะผู้ส่งสาร (Sender)

ท่านเพียบพร้อมด้วยความรู้และทักษะการสื่อสาร เป็นเปรียญธรรม ๖ ประโยค มีอุดมคติ

มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมีจริยวัตรตรงดงาม เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส น่าไว้วางใจ

ในฐานะเป็นผู้เผยแผ่หลักธรรมหรือสาร(Message) ท่านได้ประมวลความรู้จัดทำเป็นหนังสือเผยแผ่

อันประกอบด้วยโครงสร้าง เนื้อหาสาระ การจัดเรียบเรียงรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกทั้งถ่ายทอดสารผ่านกระบวนการที่เรียกว่าช่องทาง(Channel) เช่น วิทยูทูปกระจายเสียง โทรทัศน์

เป็นต้น ด้วยรูปแบบของปาฐกถา-บรรยาย พระธรรมเทศนา ให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม

โดยผู้รับสาร (Receiver) ได้รับธรรม (สาร) อย่างถูกต้อง ตามกำลังความรู้

ความสามารถและสติปัญญา

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

⁴พระมหาสัญญา ปญฺญาวิจิตโต (โปรงใจ),

“ศึกษารูปแบบและแนวทางการเผยแผ่พุทธธรรมของพระครูพิศาลธรรมโกศล (สุพจน์ กญฺจนิโก, “หลวงตา” – แพรวเอื้อไม้มั)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (สาขาธรรมนิเทศ), (บัณฑิตวิทยาลัย :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๙.

๑) ควรมีการปรับปรุงรูปแบบและภาษาที่ใช้ในการเผยแพร่เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

๒) ควรมีทักษะ สีสัน ท่าทาง และจังหวะที่พอดีพอเหมาะกับการถ่ายทอดธรรมะสำหรับพระสงฆ์ที่เป็นนักเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๓) ควรปรับปรุงสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีลักษณะที่ทันสมัยตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว

๔) ควรจัดเตรียมเนื้อหาสาระในการสอนให้เป็นลำดับขั้นตอนไปตามลำดับแห่งความยากง่าย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนของผู้ฟัง

๕) ภาษาที่ใช้ควรปรับเปลี่ยนตามปัจจัยของผู้ฟัง เช่น อายุ ความรู้ความสามารถ และระดับสติปัญญา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรเผยแผ่ในองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนราชการอื่นๆ อย่างทั่วถึง โดยการกระจายกำลังออกปฏิบัติศาสนกิจเป็นการทั่วไป อย่างไม่จำเพาะเจาะจงกรณีหนึ่ง และบรรยายกับองค์กร หน่วยงาน หรือส่วนราชการที่ต้องใช้พระพุทธศาสนาอย่างจำเพาะเจาะจงเป็นกรณีชำนาญพิเศษอีกกรณีหนึ่ง

๒) ควรมีการสนับสนุนให้ทุกๆ วัด มีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้พระพุทธศาสนาเข้าไปมีบทบาทในสังคมมากขึ้น เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญมากขึ้น

๓) ควรสนับสนุนในปัจจัยหลากหลายด้าน เช่น การให้ความรู้กับนักเผยแผ่ รางวัลที่เป็นผลตอบแทนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการอำนวยความสะดวกในการเดินทางของพระสงฆ์ และปัจจัยด้านการเงินที่เป็นค่าตอบแทนการทำงาน

๔) ควรให้บำเหน็จรางวัลแก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นบำเหน็จในเรื่องหน้าที่การงาน สมณศักดิ์ และรางวัลประกาศเกียรติคุณอื่นๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาพระสงฆ์รูปอื่นที่ปฏิบัติศาสนกิจเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาว่ามีรูปแบบวิธีการเผยแผ่สอดคล้องกับหลักการสื่อสารสากลอันเป็นหลักการสื่อสารที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป

๒) ควรมีการศึกษาถึงบทบาทในการเผยแผ่ของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติศาสนกิจที่อยู่ประเทศอื่นๆ ว่ามีหลักการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างอย่างไรกับพระสงฆ์ที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในประเทศไทย

๓) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัย องค์ประกอบ

ที่ทำให้พระนักเผยแผ่ประสบผลสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Word to PDF

[Http://word-to-pdf.abdio.com](http://word-to-pdf.abdio.com)

**TRIAL
VERSION**